

**Міністерство освіти і науки України
Комунальний заклад вищої освіти
«Дніпровський педагогічний коледж»
Дніпропетровської обласної ради»**

Навчально-методична картка заняття

Назва та № спеціальності 014 «Музичне мистецтво»

Предмет: Українська мова

Тема: Стилістичні особливості частин мови.

Тип заняття: ПЗ

Мета заняття: узагальнити і систематизувати знання про частини мови, удосконалювати вміння і навички стилістично й доцільно їх використовувати у власному мовленні; збагатити словниковий запас здобувачів освіти; виховати любов до рідної мови.

Забезпечення заняття:

Навчальний конспект

Література:

Основна:

1. Козачук Г.О. Українська мова для абітурієнтів: Навч.посіб.-8-ме вид.- К.: Вища школа, 2007. - 303 с.

Додаткова:

1. Новий довідник: Українська мова. Українська література. - К.: ТОВ "КАЗКА", 2008. -864 с.

2. Орфографічний словник / Уклад. Ковальова Т.В., Коврига Л.П. / - Х.: Сінтекс, 2004. – 1088 с.

Інструкція до практичного заняття №

Тема: Стилiстичнi особливостi частин мови.

План практичної роботи

1. Актуалiзацiя мотивацiйних резервiв здобувачiв освiти на основi повторення вивченого.
2. Робота над закрiпленням знань, умiнь i навичок.
3. Підбиття підсумків.

Хiд роботи

I. Підготовча частина.

1. Органiзацiйний момент. Мотивацiя навчальної дiяльностi.

II. Основна частина.

2.1. Вступне слово викладача.

2.2. Повторення теоретичних вiдомостей i первинних умiнь та навичок з теми.

► Заповнiть подану таблицю.

Частини мови			
Змiннi	Незмiннi		
самостiйнi	самостiйнi	службовi	вигук

2.3. Виконання вправ.

Вправа 1.

Переписати i зверху надписати вжитi в записаних реченнях iменники, прикметники, займенники. Назвати дiєслова та прислiвники.

Особливими формами якої частини мови є видiленi слова?

Неба в'яне просинь, i мете, мете жовтокоса осiнь листя золоте. (В.Сосюра.)

Верба, *задивлена* у воду, милується на власну вроду. (М.Лукив.) *Пiднявши* на

щоглi вiтрило нове, до синього моря хмарина пливе. (А.Качан.) Трiпоче сокiр, сiрблом *потемнiлим знимаючись* у вогку височiнь. (М.Рильський.)

Вправа 2.

Заповнiть пропуски. Iз пари слiв оберiть нормативнi.

1. Розчарувавшись у професiї художника, Євгенiя Гапчинська стала працювати (манiкюрником, манiкюрницею)

2. Талановита художниця, (дизайнер, дизайнерша) Євгенiя Гапчинська цiлком справедливо називає себе "постачальницею щастя №1".

3. (Українцеві, Українцю) Василю Вірастюку 2004 року присвоєно почесний титул "Найсильніша людина світу".

4. 31 грудня 2004 року(футболістові, футболісту) Андрію Шевченку присвоєно звання Герой України з врученням ордена Держави.

5. Ольга Богомолець – (професорка, професорша) кафедри дерматології Київського Національного медичного університету.

6. У день народження (поетеси, поетки) Лесі Українки , 25 лютого, знімальна група фільму "Леся Українка" презентувала перший фільм про неї.

7. І взагалі, нашим (літераторам, літераторкам) куди притаманніша консервація, закріплення на певному, раз досягнутому творчому щаблі.

8. Завдяки (композиторові, композитору) Володимирі Івасюку пісня "Червона рута" стала легендою.

Вправа 3.

Робота у групах.

Інструкція: *Виконання вправ буде здійснюватися по групам, кожен здобувач освіти загадає свій послідовний номер у списку навчального журналу і біля кожної групи будуть стояти номери.*

I-ГРУПА (1,4, 6,9,11, 14, 15)

- Пригадайте і запишіть прислів'я, в яких уживаються дієслова у формі наказового способу. (Вік живи — вік учись.

- Пригадайте і запишіть прислів'я, до складу яких входять числівники. (Кінь на чотирьох ногах і то спотикається. Сім раз відмір, один раз відріж. Хто в біді дав, дав два рази.)

II-ГРУПА (2, 3, 5, 7,8,10,12,)

► Пригадайте і запишіть прислів'я, до складу яких входять займенники. (Не смійся з старих, сам такий будеш. Хто любить музику, той не може не любити життя. Де хто літував, хай там і зимує.)

Група 4

► Пригадайте і запишіть прислів'я, до складу яких входять прислівники. (Риба шукає, де глибше, а людина — де краще. Хто вище злізе, дужче падає. Близько лікоть, та не вкусиш.)

III. Підсумок заняття.

3.1. Тестова робота.

Інструкція: *Виконання тестів буде здійснюватися по варіантах , кожен здобувач освіти загадає свій послідовний номер у списку навчального журналу і тих хто має парне число виконує парні числа тестів(I варіант), а відповідно непарні номери у списку журналу виконують непарні числа тестів (II варіант)*

Морфологічні засоби стилістики

I. Тестові завдання з вибором однієї правильної відповіді

1. Завершіть подане твердження.

Частини мови та їх форми в текстах різних стилів мовлення, крім основної функції, виконують ще й додаткову, стилістичну: ...

- а) узагальнюють певні явища та події;
- б) служать виражальними засобами мови;
- в) урізноманітнюють стійкі словосполучення;
- г) увиразнюють чіткість вимови;
- г) виражають основне лексичне значення.

2. Завершіть подане твердження.

Стилістичні особливості морфології полягають ...

- а) в узагальненні конкретних явищ та подій;
- б) у підкресленні ознаки зображуваного в художньому та науковому стилях мовлення;
- в) в урізноманітненні та чіткості вимови конкретних частин мови та їх форм;
- г) у різній частотності вживання окремих морфологічних форм у певному функціональному стилі мовлення;
- г) в увиразненні лексичного значення слова.

3. Укажіть правильне твердження:

- а) морфологічні засоби стилістики узагальнюють основне лексичне значення;
- б) в офіційно-діловому та науковому стилях мовлення найчастіше вживаються присвійні прикметники;
- в) синонімічні засоби морфології не завжди мають власне стилістичний характер;
- г) морфологічні засоби стилістики сприяють уникненню лексичних повторів;
- г) стилістична можливість категорії роду однаково проявляється в усіх стилях мовлення.

4. Визначте рядок, у якому іменники спільного роду характеризуються позитивно-співчутливими відтінками:

- а) листоноша, нечупара, нездара;
- б) бідолаха, трудяга, сіромаха;
- в) плакса, староста, писака;
- г) приبلуда, волоцюга, ненажера;
- г) злодюга, причепа, плакса.

5. Укажіть, якими особами та яких частин мови позначається пошання множина:

- а) перша особа іменників та займенників;
- б) друга особа займенників та дієслів;

- в) третя особа прикметників та дієслів;
- г) друга особа іменників та дієслів;
- г) перша особа іменників та прикметників.

6. Визначте, з якою стилістичною метою вжито абстрактний іменник у формі множини у поетичному уривку В.Симоненка:

Та невже ж не помістять в тісну домовину

Всі турботи його, всі надії й жалі!

- а) Як засіб експресії;
- б) для увиразнення висловленого;
- в) як особливий стилістичний прийом;
- г) з метою чіткості висловлюваного;
- г) для узагальнення зображуваного.

7. Укажіть, у яких іменниках у формі кличного відмінка уживається закінчення -е(-є):

- а) мама, Ольга, Іван, президент;
- б) мова, Надія, міністр, луг;
- в) пан, Петро, Марія, дуб;
- г) Олег, Оксана, віра, калина;
- г) книга, Ірина, Валентин, річка.

8. Визначте стилістичну роль прикметників:

- а) узагальнюють основне лексичне значення;
- б) виражають ознаку предмета чи опредмеченої дії;
- в) підкреслюють ознаку зображуваного;
- г) виражають динамічність перебігу подій;
- г) сприяють уникненню лексичних повторів.

9. Укажіть рядок, у якому використано порушення норм утворення ступенів порівняння прикметників:

- а) більш ніжний, більш точний;
- б) більш точніший, менш досконаліший;
- в) менш привітний, відвертіший;
- г) найбільш розумний; менш ефективний;
- г) більш гарний, найменш стриманий.

10. Визначте рядок, у якому від усіх прикметників можна утворити стилістично забарвлені короткі та нестягнені форми:

- а) рішучий, дрібний, майбутній, східний, довгий;
- б) високий, близький, сучасний, солодкий, кривий;
- в) предовгий, яскравий, дорогий, босий, наш;
- г) ясний, радий, зелений, годний, вартий;
- г) дорогий, вагомий, гречаний, вищий, свій.

11. З якою стилістичною метою використовуються займенники у мовленні?

- а) Для надання зображуваному оцінного значення;
- б) для уточнення певних фактів, явищ чи подій;
- в) для уникнення лексичних повторів;
- г) для надання мовленню урочистого характеру;
- г) для досягнення більш динамічного перебігу подій.

12. Укажіть, яку роль виконує означальний займенник у реченні

Тут рідне все: і вулички нерівні,

Сільський майдан, і той найдавший кут... (М.Ткач)

- а) Підмета;
- б) присудка;
- в) узагальнюючого слова;
- г) додатка;
- г) означення.

13. З якою метою використовуються архаїчні форми дієслів?

- а) Як засіб словесної гри (каламбур);
- б) для уточнення певних фактів, явищ чи подій;
- в) для відтворення місцевого колориту;
- г) для надання мовленню урочистого характеру чи іронічно-сатиричного ефекту;
- г) для конкретної характеристики образів, явищ, предметів, настроїв.

14. Визначте речення, у якому із стилістичною метою одна особа дієслова вживається замість іншої.

- а) Викотився із-за гаю місяць і став оглядати околицю (Панас Мирний).
- б) Рідний край щиріш любити навчає нас розлука (Леся Українка).
- в) Слова линяють лиш від позолоти, іржавіють від фальші та прикрас (В.Бичко).
- г) Прокинься рано і твори добро! (А.М'ястківський).
- г) Відберіть у людини мову, і вона здичавіє (І.Цюпа).

15. Укажіть речення, у якому із стилістичною метою один спосіб дієслова вживається замість іншого.

- а) На березі росли кущі срібної лозини, а під деревом тьма-тьмуца червоних ягід у травиці (П.Козлюк).
- б) Як була я малою, то мені було не раз сниться, що моя мама чеше мені коси, влітає червоні кісники, вбирає в мене, голубить та жалує мене (Марко Вовчок).
- в) Квіти баранці в нього пуп'янкують, ліс вершечкує в саме небо (Б.Харчук).
- г) Очі, приховані шаллю, гаряче, по-жіночому зблиснули (Григір Тютюнник).
- г) Там сонце, як серце, дзвенить-виграє (С.Тельнюк).
- г) Того літа уродило густе жито, та вчасно зібрати його лісовикам не пощастило... (В.Скуратівський).

16. Визначте рядок, у якому від усіх дієслів не можна утворити форм наказового способу:

- а) цвісти, бажати, хотіти;
- б) рости, відчинити, поспішати;
- в) дощити, дніти, смеркати;
- г) читати, мріяти, марити;
- г) слухати, хотіти, відчувати.

17. Укажіть речення, у якому присудок можна замінити безособовою дієслівною формою на

-НО, -ТО.

- а) Все починалося просто: з-за обрію тихо виткнувся ріжечок ледь помітної синьої хмарки (О.Гончар).
- б) Гори, такі однакові здалеку, тепер дивували своєю різноманітністю (І.Багмут).
- в) Вода мерехтіла, мов світилась різними барвами, вода міняла настрої (Є.Гуцало).
- г) Зникає чорний тон, яскріє неповторний червоно-голубий, отак вже повелось (А.Малишко).
- г) Хліба скошені і обмолочені (М.Плющ).

18. Визначте рядок, у якому чергування у/в не розрізняє значення слів:

- а) уже, взимку, умова, Україна, враз;
- б) ударити, вдома, врожай, уранці;
- в) указка, вправа, уява, узбережжя;
- г) враження, уболівати, вступ, увійти;
- г) втомитися, усмішка, вчитель, Ужгород.

19. Укажіть рядок, у якому порушено правила чергування у/в, і/й, з/зі/зо:

- а) з мною, в іншому місці, флагман у справі;
- б) день у день, купувати в магазині, в лексиці;
- в) ключ в замку, мешкала у Омську, і інші предмети;
- г) розрахунок із споживачем, зо зла, Одер і Єнісей;
- г) у тоні мовлення, в урочистій обстановці, тон і стиль.

20. Визначте, у ролі яких частин мови виступають займенники у реченні

А я собі гуляю, як рибка по Дунаю (Народна пісня).

- а) Іменників;
- б) прикметників;
- в) сполучників;
- г) часток;
- г) числівників.

II. Тестові завдання на встановлення відповідності

До кожного рядка, позначеного цифрою, доберіть відповідник, позначений буквою.

1. Установіть відповідність між стилістичними засобами морфології та їх вираженням.

<p>1) Використання збірного числівника замість кількісного;</p> <p>2) вживання займенника у ролі частки;</p> <p>3) використання дієслова теперішнього часу у значенні майбутнього;</p> <p>4) вживання множини іменника замість однини;</p> <p>5) застосування повної форми прикметника з нестягненим закінченням.</p>	<p>А) Там ясні зорі і тихії квіти Єднаються в дивній розмові (Леся Українка).</p> <p>Б) Жену від себе голоси поля, тоді на мене, як дощ, спадають небесні (М.Коцюбинський).</p> <p>В) Думав, думав Дурило, Аж голова йому заболіла, Та ніяк собі не збагне: Куди і до чого той ідол гне? (В.Симоненко).</p> <p>Г) Десятеро спортсменок, великих, міцних, широкоплечих, пройшли строєм (В.Собко).</p> <p>Ґ) Старезні дерева стоять обіч дороги і пахнуть свіжим хлібом, вощиною і медами (І.Цюпа).</p> <p>Д) Невинність дитинства не в силі змити погань зрілих літ (М.Стельмах)</p>
---	---

2. Установіть відповідність між стилістичними засобами морфології та прикладами до них.

<p>1) Використання замість числівника іншої частини мови;</p> <p>2) вживання займенника у ролі частки;</p> <p>3) використання дієслова у теперішньому часі із значенням почасовості;</p> <p>4) вживання множини іменника замість однини;</p> <p>5) застосування каламбура як засобу словесної гри.</p>	<p>А) Був собі дід та баба, і була у них курочка ряба (З народної казки).</p> <p>Б) У морях та океанах, як і в прісних водоймах, живуть рослинні організми-водорості (З журналу).</p> <p>В) Дивимось – коло яток людей тьма-тьмуца (М.Стельмах).</p> <p>Г) Жук пішов у сад на дачу і розв'язує задачу (В.Плахотников).</p> <p>Ґ) Життя іде і все без коректур (Л.Костенко).</p> <p>Д) Ви будете тинятись по чужинах (В.Симоненко).</p>
--	--

3. Установіть відповідність між стилістичними засобами морфології та їх вираженням.

<p>1) вживання однини іменника замість множини;</p> <p>2) форма кличного відмінка іменників назв неістот;</p> <p>3) числівник у ролі багатозначного слова;</p>	<p>А) Ой ти, дубочку кучерявий! (Народна пісня).</p> <p>Б) Кроком руш!</p> <p>В) Встати! Суд іде! Не курити! (В.Винниченко).</p>
--	--

4) у ролі наказового способу дієслова – неозначена форма;	Г) Одна, як бадилиночка, в полі (М.Панов).
5) негативні відтінки у значеннях іменників спільного роду.	Г) Ненажера, плакса, бродяга. Д) Тільки ніч – дитина в плач, у крик і аж синіє (О.Гончар).

4. Установіть відповідність між стилістичними засобами морфології та їх вираженням.

1) Заміна першої особи однини дієслова другою з метою узагальнення;	А) – Взяли, хлопці, ящики – пішли! Нема чого час гаяти... (Ю.Смолич).
2) використання дійсного способу дієслова замість наказового;	Б) Я – син простого лісоруба (Д.Павличко).
3) уживання особового займенника як засобу поетичного вияву автора;	В) Думи мої, думи мої, тяжкі три літа. До кого ви прихилитесь, мої злії діти? (Т.Шевченко).
4) використання нестягнених форм прикметників як засобу урочистості;	Г) Ідеш і слухаєш, і чуєш рідну землю, що годує тебе не тільки хлібом і медом, а й думками, піснями і звичаями... (О.Довженко).
5) уживання прикметників як засобу посилення експресивності висловлювання.	Г) Ой ти дівчино лица рум'яного, полюби ти мене молодого (Нар. пісня). Д) І соловейко на калині то затихав, то щебетав (Т.Шевченко).